

Research and Development Newsletter

เอกสารข่าวงานวิจัยและพัฒนา

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒ ประจำเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑

▶ งานวิจัยและพัฒนา ▶

เรื่อง...การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับ
การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
เรื่อง...โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่
เหมาะสม

▶ บทความที่น่าสนใจ ▶

เรื่อง...พรรคการเมือง “ต้อง” มีธรรมาภิบาล
เรื่อง...ระบบกฎหมายไทย
เรื่อง...สตอร์ม เซิร์จ

▶ สารน่ารู้ ▶

ใส่ใจสุขภาพ เพื่อชีวิตสดใส

▶ รอบรู้นอกสภา ▶

เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม

▶ แวดวงนักวิจัย ▶ อาจารย์พันธ์เทพ วิทิตอนันต์

▶ ปิดท้ายวิจัย ▶

น้อมรำลึก เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา...
เชษฐภคินี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เป็นศูนย์ข้อมูลแห่งการเรียนรู้ ยึดหลักธรรมาภิบาล วิชาการนำสมัย

จิตใจให้บริการ สนับสนุนสถาบันนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา
Research and Development Newsletter

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑๒

ประจำเดือน ธันวาคม ๒๕๕๑

ที่ปรึกษา

นายจเร พันธุ์เปรื่อง
รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
นางวิจิตรา วัชรภรณ์
ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวจิรพรรณ กาญจนอุดม
ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กองบรรณาธิการ

นางสาวอุษา	ໄໝິຕຕະກູລ
นางสิวาพร	ສຸຂເຍີດ
นางสาวพจนา	ຮີຣາມນຣ໌
นางสาวนารีลักษณ์	ຕີຣີວຣຣນ
นายจันทมร	ສີ່ຫາບູນຸລີ
นางสาวปิยะวรรณ	ປານໂຕ
นางสาววิมลลักษณ์	ຕານຕີຣຣນ
นางสาวปรียวรรณ	ສຸວຣຣນສຸນຍ໌
นางสาวอัญชลี	ຈວງຈັນທ໌

บรรณาธิการ

นางสาววิมลลักษณ์ ตานติธรรม

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท
กรุงเทพมหานคร ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๗ - ๘
โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๐๖๒

ผู้จัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา หาเรือนศรี
นางณัฐชานันท์ หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภัคกัญญา มากทองไทร

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ฉบับส่งท้ายปี ๒๕๕๑ นี้ ขอเสนองานวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” วิจัยโดย อาจารย์พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะ โดยเนื้อหาสาระของงานวิจัยจะเป็นการศึกษา ส่งเสริมและนำข้อค้นพบจากการวิจัยที่ได้มาเป็นแนวทางสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในส่วนบทความที่น่าสนใจจะเป็นเรื่อง “พรรคการเมือง “ต้อง” มีธรรมาภิบาล” โดยจะเน้นหลักการนำธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมให้สมาชิกทุกระดับของพรรคสามารถดำเนินงานร่วมกับพรรคที่เป็นธรรมาภิบาลได้ รอบรู้นอกสภา เป็นเรื่อง “เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม” ซึ่งจะเน้นประโยชน์ต่อการนำมาใช้พัฒนาตนเองและองค์กร ตัวอย่างเช่น เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งหัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงคือ คุณธรรม ซึ่งจะเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปได้

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ท่านผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่ได้นำเสนอไว้ในเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับประจำเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ นี้

กองบรรณาธิการ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

สารบัญ

หน้า

งานวิจัยและพัฒนา

- ★ เรื่อง การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของประชาชน ๑
เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม
- ★ เรื่อง โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่เหมาะสม ๗
เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี

บทความที่น่าสนใจ

- ★ เรื่อง พรรคการเมือง “ต้อง” มีธรรมาภิบาล ๑๔
ปรียวรรณ สุวรรณสุนย์
- ★ เรื่อง ระบบกฎหมายไทย ๑๗
อัญชลี จวงจันทร์
- ★ เรื่อง สตอร์ม เซิร์จ ๒๑
วิมลรักษ์ ศานติธรรม

สารความรู้

- ★ ใส่ใจสุขภาพ เพื่อชีวิตสดใส ๒๗
ปิยะวรรณ ปานโต

รอบรู้นอกสภา

- ★ เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม ๒๙
นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

แวดวงนักวิจัย

- ★ อาจารย์พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ ๓๑
วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ปิดท้ายวิจัย

- ★ น้อมรำลึก เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา...เชษฐภคินี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ๓๕
บรรณาธิการ

การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมาย เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิจัยโดย...พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โดยภาพรวมจากสภาพปัญหาเกี่ยวกับการที่ภาครัฐไม่มีกลไกหรือกระบวนการที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสามารถขับเคลื่อนหรือส่งเสริมกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง โดยหากพิจารณาจากแนวความคิดในทางปรัชญาตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในมิติของแนวความคิดในทางปรัชญา ประชาธิปไตยเป็นระบบการเมืองการปกครองที่ให้ความสำคัญคุ้มครองทางด้านสิทธิและเสรีภาพแก่ภาคประชาชนของประเทศ โดยมีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยการรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์กฎหมายสูงสุดของประเทศ อันได้แก่ รัฐธรรมนูญ โดยหากพิจารณาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญจะมีเพียงการกำหนดเจตนารมณ์และหลักการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างกว้าง ๆ ซึ่งในทางปฏิบัติการที่จะทำให้กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันเป็นแนวทางประการสำคัญที่มีผลทำให้การเมืองการปกครองในประเทศสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยที่เป็นกลไกหรือพลังในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายสูงสุด คือ กระบวนการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับการเมืองภาคประชาชน โดยการอาศัยกระบวนการและกลไกทางด้านกฎหมายในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยการตราบทบัญญัติของกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อันส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการพัฒนากระบวนการในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืน ตามนัยของแนวความคิดในทางปรัชญาตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

(Participatory Democracy) ตามแนวทางของรัฐธรรมนูญนิยม (Constitutionalism) และตามแนวความคิดตามหลักรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย (Constitutional Concept of Democracy) ดังนั้น การจัดทำข้อเสนอแนะในการกำหนดสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น จะต้องพิจารณาโดยการนำของแนวความคิดที่ปรากฏในมิติทางศาสตร์ทางด้านรัฐศาสตร์และแนวความคิดที่ปรากฏในมิติทางด้านนิติศาสตร์ มาพิจารณาประกอบกัน ภายใต้กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละกรณีหรือแต่ละประเด็น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานตามนัยของแนวความคิด ทฤษฎีและหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้กระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์

สำหรับโครงการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีวัตถุประสงค์ประการสำคัญเพื่อเสนอสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ขอบเขตของการศึกษา

สำหรับการกำหนดขอบเขตของโครงการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้ดำเนินกระบวนการวิธีการวิจัยภายใต้การนำของแนวความคิดในทางปรัชญา ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มาเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินกระบวนการวิธีการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สำหรับประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ได้แก่ การนำข้อค้นพบจากการวิจัยมาเป็นแนวทางประการสำคัญในการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ เพื่อให้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับการกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิธีการวิจัย (Methodology) โดยการใช้กระบวนการวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) อันประกอบไปด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก

LIART

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบประการสำคัญว่า การส่งเสริมกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องมีการกำหนดสิทธิ หลักเกณฑ์และกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันมีข้อเสนอแนะที่ได้จากข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

๑. สิทธิของภาคประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๑ การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางตรง โดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดง หรือการให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทุกระดับ และการกำหนดให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

๑.๒ การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม โดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะ การควบคุม กำกับ และการติดตามและประเมินผล การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

๒. หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๑ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุมรอบด้านเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและการรับฟังความคิดเห็นเพื่อปรึกษาหารือกับประชาชน

๒.๒ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ และการติดตาม และประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

๓. โครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓.๑ การกำหนดโครงสร้างองค์กรทางด้านการบริหารงานภายในองค์กรเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑) การกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันประกอบไปด้วย บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนในสังคม

๒) การกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) การส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ และการติดตาม ประเมินผล การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

LIRT

(๒) การส่งเสริมสนับสนุน การให้คำปรึกษาแนะนำ การเร่งรัดให้มีการจัดทำหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และการให้การศึกษาแก่ภาคประชาชนและหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้สิทธิเสรีภาพในกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๓) การเป็นตัวแทนภาคประชาสังคมในการผลักดันหรือเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

(๔) การกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานและสำนักงานส่งเสริมและประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง การบริหารจัดการกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓.๒ การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑) การกำหนดให้สำนักงานดำเนินการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กร ภาคประชาชนทุกภาคส่วน การให้บริการข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาครัฐ และการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานในการนำนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมาปฏิบัติ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๒) การกำหนดให้สถานะทางกฎหมายขององค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระโดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประธานกรรมการ และมีฐานะเป็นส่วนราชการตามกฎหมายวิธีการงบประมาณ

๓.๓ การกำหนดกองทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การกำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นในสำนักงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพิจารณาประเด็นหลักที่ค้นพบจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกทั้งหมด จากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาพิจารณาโดยการแบ่งแยกออกเป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเริ่มต้นจากกระบวนการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบประการสำคัญว่า การส่งเสริมกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องมีการกำหนดสิทธิ หลักเกณฑ์และกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันมีข้อเสนอแนะที่ได้จากข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

๑. สิทธิของภาคประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑.๑ การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางตรง โดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดง หรือการให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทุกระดับ และการกำหนดให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

๑.๒ การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อม โดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะ การควบคุม กำกับ และการติดตามและประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

๒. หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๒.๑ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุมรอบด้านเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและการรับฟังความคิดเห็นเพื่อปรึกษาหารือกับประชาชน

๒.๒ การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการตรวจสอบ ควบคุม กำกับ การติดตาม และประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

๓. โครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓.๑ การกำหนดโครงสร้างองค์กรทางด้านการบริหารงานภายในองค์กรเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑) การกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันประกอบไปด้วย บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนในสังกัด

๒) การกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- การส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมือง รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับและการติดตามและประเมินผล การใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

- การส่งเสริมสนับสนุน การให้คำปรึกษาแนะนำ การเร่งรัดให้มีการจัดทำหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และการให้การศึกษแก่ภาคประชาชนและหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ของประชาชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้สิทธิเสรีภาพในกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

- การเป็นตัวแทนภาคประชาสังคมในการผลักดันหรือเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกระดับ
- การกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานและสำนักงานส่งเสริมและประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง การบริหารจัดการกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓.๒ การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑) การกำหนดให้สำนักงานดำเนินการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรภาคประชาชนทุกภาคส่วน การให้บริการข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาครัฐ และการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานในการนำนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมาปฏิบัติ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

๒) การกำหนดให้สถานะทางกฎหมายขององค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระโดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประธานกรรมการและมีฐานะเป็นส่วนราชการตามกฎหมายวิธีการงบประมาณ

๓.๓ การกำหนดกองทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การกำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นในสำนักงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

เรียบเรียงโดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

เอกสารอ้างอิง

พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และคณะ. การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ธันวาคม ๒๕๕๐.

LIRT

โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่เหมาะสม

วิจัยโดย...ผู้ช่วยศาสตราจารย์อติพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ

หลักการและเหตุผล

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ ที่ดิน น้ำ แร่ธาตุ มีเพิ่มขึ้นตามความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และการขยายตัวของประชากร ขณะที่ทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด การจัดการที่ไม่เหมาะสมจึงก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันได้มีการปฏิรูปโครงสร้างการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ทุกฝ่ายของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อการเสริมสร้างและสนับสนุนในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาด้านการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน แต่ถึงอย่างไรก็ตามการมีกรรมสิทธิในที่ดินยังมีปัญหาค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสิทธิในที่ดินของชุมชน ที่ขาดมาตรการทางกฎหมายที่รัดกุมที่จะจำกัดขนาดของการถือครองที่ดินและไม่มีกลไกใดที่ยับยั้งการกระจุกตัวของ การถือครอง ประกอบกับโครงสร้างการบริหารจัดการที่ดินของประเทศก็เป็นปัญหา ขาดความเป็นเอกภาพ ความลักลั่นในการบังคับใช้กฎหมายและความแตกต่างในสิทธิในที่ดินที่ประชาชนได้รับ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาอื่นติดตามมามากมาย ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความขัดแย้งเกี่ยวกับที่ดินที่เกิดขึ้นจากความต้องการใช้ประโยชน์ที่ดินของแต่ละชุมชนที่ขัดแย้งกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินของชุมชนอื่นและของประเทศเป็นส่วนรวม

แม้ภาครัฐจะมีมาตรการทางด้านกฎหมายออกมาบังคับใช้ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ก็ไม่อาจแก้ไขปัญหาได้ เช่น การออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสภาพเป็นบุคคล ซึ่งไม่อาจจะดำเนินการได้ตามกฎหมาย ปัจจุบันหากจะออกโฉนดที่ดินให้แก่ชุมชนใดหรือกลุ่มบุคคลใดเพื่อประโยชน์แก่บุคคลในชุมชนหรือกลุ่มบุคคลนั้นอย่างไร จำเป็นจะต้องออกโฉนดที่ดินในนามนิติบุคคลที่สามารถบริหารจัดการได้ เช่น สหกรณ์ เป็นต้น

หรือจะต้องมีกฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษให้สามารถออกโฉนดให้กับกลุ่มหรือคณะบุคคลที่ไม่เป็นนิติบุคคลได้ จึงควรจะต้องมีการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชน และความต้องการที่แท้จริง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและกฎหมายที่จะออกเอกสารสิทธิในที่ดินประเภทใดให้กับชุมชนต่อไป

ดังนั้น ผู้ช่วยศาสตราจารย์อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ จึงได้ทำการศึกษาวิจัย ภายใต้โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่เหมาะสม โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และแนวนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่ชุมชน
๒. เพื่อการศึกษาประเพณี วัฒนธรรม ความต้องการของชุมชน ความคิดเห็นของฝ่ายต่าง ๆ และผลดี ผลเสีย ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการออกเอกสารสิทธิให้แก่ชุมชน
๓. เพื่อเสนอแนวทางในการศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้แก่ชุมชน

วิธีการศึกษา

๑. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสืบค้นจากระบบอิเล็กทรอนิกส์และอินเทอร์เน็ต
๒. การลงพื้นที่สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง บางชุมชนในภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่อาจมีจารีตเกี่ยวกับสิทธิและการใช้ประโยชน์ที่ดินแตกต่างกัน
๓. การประชุม การปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญ หรือการระดมความคิดเห็นในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สภาพปัญหา ข้อกฎหมาย และแนวนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิให้แก่ชุมชน
๒. รูปแบบความต้องการเอกสารสิทธิในที่ดินของชุมชนและกลไกการจัดการสิทธิในที่ดินที่เหมาะสม
๓. ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิให้แก่ชุมชน และแนวทางแก้ไขหรือข้อเสนอหัวข้อวิจัยต่อเนื่อง

ผลการศึกษาวิจัย

๑. ผลการศึกษากรณีศึกษาชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนต่าง ๆ ที่ครอบครองและใช้ประโยชน์จากที่ดิน นั้น ความเชื่อที่ว่าที่ดินเหล่านั้นควรเป็นสิทธิซึ่งไม่ควรจะให้แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ควรให้ชุมชนเป็นผู้ได้รับสิทธิและบริหารจัดการสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้แก่สมาชิกของชุมชนอย่างเหมาะสม จะทำให้ที่ดินไม่ถูกเปลี่ยนมือไปยังบุคคลภายนอกหรือถูกปิดโดยเจ้าหน้าที่ อันจะทำให้การใช้ประโยชน์ในที่ดิน มีความมั่นคง ยั่งยืน เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวเกษตรกรชุมชนและประเทศในภาพรวม

กรณีศึกษาชุมชน ๖ แห่งในภาคเหนือ ได้แก่ (๑) บ้านต๋อม จังหวัดพะเยา (๒) บ้านโป่ง จังหวัดเชียงใหม่ (๓) บ้านห้วยอีค่าง จังหวัดเชียงใหม่ (๔) บ้านม่อนบ่เฮาะ จังหวัดเชียงใหม่ (๕) บ้านแม่ละนา จังหวัดแม่ฮ่องสอน (๖) บ้านศรีเตี้ย จังหวัดลำพูน พบว่ามีลักษณะร่วมในการแก้ปัญหาสิทธิในที่ดิน คือ ชุมชนใช้การประชุมแบบมีส่วนร่วม ใช้ความเป็นพี่เป็นน้องและจิตวิญญาณชุมชน ได้รับความช่วยเหลือจากพันธมิตรภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนและเกิดกระบวนการปฏิรูปที่ดินโดยชุมชน ด้วยการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์จากที่ดิน

กรณีศึกษาชุมชน ๑๐ แห่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน ๓ จังหวัด ได้แก่ ๑) สหกรณ์เครดิตยูเนียนคอโด้ จำกัด จังหวัดสุรินทร์ ๒) ป่ากำไสจานจังหวัดสุรินทร์ ๓) บ้านตำฝักหนาม จังหวัดขอนแก่น ๔) บ้านตาดฟ้า - คงสะคร่าน จังหวัดขอนแก่น ๕) ป่าเทโตะ จังหวัดสุรินทร์ ๖) บ้านใหม่ จังหวัดสุรินทร์ ๗) ป่าโคกหนองกุง - วังแสง จังหวัดขอนแก่น ๘) บ้านโนนทราย จังหวัดสุรินทร์ ๙) ป่าอาลอ - โตนแบน จังหวัดสุรินทร์ ๑๐) ตำบลศรีสงคราม จังหวัดนครพนม พบว่า ชุมชนมีปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิที่ดินที่แตกต่างกัน และชุมชนมีวิธีการในการแก้ปัญหาสิทธิในที่ดินมีลักษณะเหมือนกัน คือ ใช้หลักขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การประชุมแบบมีส่วนร่วม การตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเป็นตัวแทนชาวบ้าน การได้รับการยอมรับจากองค์กรภายนอกและการมีพันธมิตรที่หลากหลายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

กรณีศึกษาในภาคใต้ เป็นการศึกษภาพรวมถึงกรณีศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ ที่มีปัญหาเอกสารสิทธิที่ดิน และได้ศึกษาเฉพาะกรณีของบ้านสระพัง จังหวัดนครศรีธรรมราช และกรณีของเครือข่ายชุมชนพื้นฟูเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ดังนั้น กรณีศึกษาในภาคใต้จึงเป็นการศึกษาใน ๔ ลักษณะ คือ ๑) การช่วยเหลือด้านที่ดินแก่ผู้ประสบภัยพิบัติภัย (สึนามิ) ๒) การดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินโดย ศตจ.ปชช.ภาคใต้ ๓) กรณีศึกษาบ้านสระพัง ตำบลเสาธง อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ ๔) การแก้ไขปัญหาที่ดินของเครือข่ายชุมชนพื้นฟูเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่าทั้ง ๔ กรณีมีลักษณะร่วมในการแก้ไขปัญหาดังนี้ ๑) การทำงานในลักษณะพหุภาคี ๒) ชุมชนเป็นศูนย์กลาง ๓) ผู้นำชุมชนเข้มแข็ง ๔) ใช้สิทธิชุมชนแก้ปัญหาเรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน มีการจัดทำแผนที่ชุมชนและพื้นที่บริเวณป่าชายเลนที่ชุมชนดูแล เพื่อให้มีอาณาเขตที่ชัดเจน ป้องกันการบุกรุกทั้งจากคนในชุมชนและบุคคลภายนอก

จากผลการศึกษาชุมชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ แต่ละภาคมีลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกัน และการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น มักจะอาศัยขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและวิถีชุมชนดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติสืบ ๆ กันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายาย ดังนั้น การใช้สิทธิชุมชนในเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่พบในการศึกษานั้นมี ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ การใช้จารีตประเพณี และโฉนดที่ดินรวมกันของชุมชน เพื่อแก้ปัญหาสิทธิการครอบครองที่ดินโดยชุมชน อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิชุมชนก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย แต่ในขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรองรับสิทธิชุมชน หากภาครัฐเห็นความสำคัญของเรื่องนี้ ก็ควรจะออกกฎหมายรับรองสิทธิให้ชุมชนสามารถมีสิทธิในการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้ชุมชนมั่นใจว่าที่ดินและสิทธิที่ตนเองใช้นั้นได้รับการรับรองอย่างถูกต้อง และเป็นการแก้ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินที่มีปัญหาต่อเนื่องยาวนานให้จบลงด้วยดี

๒. ผลการศึกษากรณีกฎหมายเกี่ยวกับที่ดิน

จากการศึกษาพบว่ากฎหมายปัจจุบันกำหนดให้ที่ดินที่จะออกโฉนดที่ดินได้จะต้องเป็นที่ดิน ที่ผู้มีสิทธิในที่ดินได้ครอบครองและทำประโยชน์แล้ว และเป็นที่ดินที่จะพึงออกโฉนดที่ดินได้ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ ๔๓ (พ.ศ. ๒๕๓๗) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ การออกโฉนดที่ดินให้กับชุมชนหรือกลุ่มบุคคลซึ่งไม่มีสภาพเป็นบุคคลไม่อาจจะดำเนินการได้ หากจะออกโฉนดที่ดินให้แก่ชุมชนหรือกลุ่มบุคคลใดจะต้องออกโฉนดที่ดินในนามนิติบุคคล เช่น สหกรณ์ เป็นต้น ส่วนการจัดที่ดินของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ พ.ศ. ๒๕๑๑ จะจัดให้แก่ผู้ยากจนที่ไร้ที่ทำงานเป็นรายบุคคลหรือส่งเสริมให้จัดตั้งเป็นสถาบันเกษตรกรไม่มีการจัดที่ดินให้กับชุมชนหรือให้สิทธิแก่ชุมชน

การจัดที่ดินตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๓๐ วรรคสอง ส.ป.ก. สามารถจัดที่ดินให้แก่สถาบันเกษตรกรเช่าระยะยาวได้ และตามพระราชบัญญัติการสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ การสหกรณ์สามารถเช่าเพื่อให้สถาบันเกษตรกรนั้นนำที่ดินไปจัดสรรให้แก่เกษตรกรอีกทีหนึ่ง หากชุมชนประสงค์จะขอรับการจัดสรรที่ดินจะต้องมีสถานะเป็นสถาบันเกษตรกร

๓. ผลการศึกษากรณีการบริหารจัดการที่ดินชุมชน

การให้สิทธิชุมชนจัดการที่ดิน เป็นทางออกอย่างหนึ่งในการแก้ไขปัญหาสิทธิในที่ดินซึ่งจะต้องกำหนดขอบเขตพื้นที่ องค์กรประกอบหรือผู้แทนชุมชน และเงื่อนไขการใช้พื้นที่ไว้อย่างชัดเจน ส่วนกระบวนการในการบริหารจัดการในการใช้ประโยชน์ที่ดินสมควรให้ชุมชนจัดการกันเองให้สอดคล้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ เอกสารสิทธิชุมชนอาจจะออกให้กับนิติบุคคลหรือกลุ่มของประชาชนที่ตั้งถิ่นฐานและสืบทอดวัฒนธรรมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่องและขึ้นทะเบียนเป็นชุมชนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎหมาย โดยเอกสารสิทธิในที่ดินที่จะออกให้แก่ชุมชนอาจเป็นสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดิน โดยไม่มีกรรมสิทธิ์ก็ได้ สิทธิของชุมชนในที่ดินดังกล่าวจะทำให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชนภายใต้เงื่อนไขข้อตกลงกับภาครัฐและชุมชนยังสามารถประสานประโยชน์หรือป้องกันการใช้ประโยชน์ที่ดินโดยไม่

ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลภายนอกที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนได้ ลักษณะเช่นนี้ทำให้ที่ดินในเขตความรับผิดชอบของชุมชนและที่ดินของรัฐข้างเคียงได้รับการดูแล

๔. แนวทางการมีกฎหมายรองรับเอกสารสิทธิชุมชน

แนวคิดของการมีกฎหมายรองรับเอกสารสิทธิชุมชน ได้วิเคราะห์จากประเด็นที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประเภทของที่ดินที่ชุมชนใช้ประโยชน์ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ ระบบการจัดการและความต้องการสิทธิในที่ดินของชุมชน พบว่า

๔.๑ ที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่ดินของรัฐซึ่งชุมชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเหล่านั้น แต่การไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินไม่ใช่อุปสรรคสำคัญ เพราะชุมชนมิได้ต้องการกรรมสิทธิ์เพื่อการซื้อขายหรือนำไปประกันสินเชื่อ

๔.๒ การใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการยังชีพ และการอยู่อาศัย การมีเอกสารสิทธิจะมีประโยชน์ในแง่ของการใช้เป็นหลักฐานเพื่อปกป้องสิทธิของชุมชนมิให้ถูกเจ้าหน้าที่หรือบุคคลภายนอกกล่าวหาว่าบุกรุกที่ดินหรือมาแย่งสิทธิโดยมิชอบ

๔.๓ ระบบการจัดการที่ดินของชุมชน ส่วนใหญ่จะบริหารงานในรูปของคณะกรรมการหลายชุมชนใช้ประเพณีวัฒนธรรมมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา ป้องกันการบุกรุกที่ดินจากคนในและนอกหมู่บ้าน

๔.๔ ความต้องการของชุมชนเกี่ยวกับที่ดิน คือ การได้รับสิทธิในการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากที่ดินโดยไม่ต้องการกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โฉนดที่ดินชุมชนนั้น น่าจะเป็นเอกสารที่ภาครัฐรับรองให้ชุมชนมีความมั่นคงในการใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐ โดยไม่ถูกขับไล่หรือจับกุม

๕. ข้อเสนอทางเลือกของการมีกฎหมายรองรับเอกสารสิทธิชุมชนมี ๒ แนวทาง คือ

๕.๑ การแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ มติ ที่เกี่ยวข้องของแต่ละหน่วยงานที่ดูแลที่ดินของรัฐ ให้สามารถรับรองสิทธิของชุมชนในการจัดการที่ดินโดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ เพิ่มเติมจากการจัดที่ดินให้แก่ประชาชน การให้เช่า หรือการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินรายบุคคล รายการของกฎหมายที่อาจต้องแก้ไขปรับปรุง ได้แก่

(๑) การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดิน เช่น การร่างกฎหมายเกี่ยวกับ“พระราชบัญญัติการบริหารจัดการที่ดินของรัฐและการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ...” และบัญญัติการจัดที่ดินให้กับชุมชนเพื่อให้ชุมชนบริหารจัดการที่ดินให้กับสมาชิกในชุมชนได้

(๒) การปรับปรุงกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์เกี่ยวกับที่ราชพัสดุ พ.ศ.๒๕๔๕ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ พ.ศ. ๒๕๒๗ ให้ชุมชนสามารถเช่าที่ดินหรือโดยวิธีการจัดทำสัญญาต่างตอบแทนอื่นนอกเหนือจากการให้เช่าก็ได้

(๓) การแก้ไขเพิ่มเติมความในกฎหมาย พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๓ เพื่อให้อธิบดีมีอำนาจอนุญาตให้ชุมชนเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ และปรับปรุงระเบียบกรมป่าไม้ให้สอดคล้องกัน

(๔) การแก้ไขเพิ่มเติมระเบียบของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ สามารถอนุญาตให้ชุมชนอยู่อาศัยและใช้ประโยชน์ที่ดิน ภายใต้การกำกับของเจ้าหน้าที่ได้

๕.๒ ทางเลือกอีกทางหนึ่ง คือ การเพิ่มกฎหมายหรือหมวดว่าด้วยสิทธิและกรรมสิทธิ์ในที่ดินของชุมชน เพื่อให้สามารถออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในรูปของเอกสารสิทธิชุมชนหรือโฉนดชุมชน โดยชุมชนที่ได้รับกรรมสิทธิ์หรือสิทธิตามกฎหมายที่ดิน หรือได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ในที่ดินของรัฐ สามารถมาขึ้นทะเบียนขอรับหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินในรูปของเอกสารสิทธิชุมชนหรือโฉนดชุมชนได้ และการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดิน และสิทธิในที่ดินที่ชุมชนได้รับ ข้อจำกัดสิทธิ และการเพิกถอนสิทธิ ฯลฯ วิธีการนี้จะทำให้การออกเอกสารสิทธิให้กับชุมชนมีกฎหมายรองรับชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดเอกสารสิทธิในที่ดินระบบเดียว

๕.๓ มาตรการอื่นที่ควรกำหนดในระหว่างการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐควรกำหนดมาตรการขึ้นมารองรับสิทธิของชุมชนในการอยู่อาศัยหรือใช้ประโยชน์ที่ดิน หากมีความชัดเจนว่าชุมชนนั้นอยู่มาก่อนการสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐ หรือเข้าไปในที่ดินภายหลังการสงวนหวงห้ามของรัฐ ควรจะได้รับการผ่อนผันตามกฎหมาย อย่างถูกต้อง โดยจัดให้มีการสำรวจและจัดทำรายละเอียดประวัติของชุมชน การถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินของสมาชิกชุมชน และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้ง กฎระเบียบของชุมชน ที่เป็นหลักประกันว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถควบคุมดูแลสมาชิกของชุมชนให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ทางราชการกำหนด ควรจะได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมาย หรือตามมติคณะรัฐมนตรีเป็นการชั่วคราวไปจนกว่าจะได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องมารองรับ

นอกจากนี้การใช้สิทธิในที่ดินของชุมชนควรมีข้อจำกัด ได้แก่ ห้ามโอนเปลี่ยนมือหรือแบ่งแยกที่ดินของชุมชนไปยังบุคคลอื่น ห้ามมิให้ใช้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักประกันสินเชื่อ สิทธิในที่ดินอาจถูกเพิกถอนถ้าชุมชนไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด และชุมชนที่ได้รับประโยชน์จากที่ดิน ควรต้องจ่ายค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนให้แก่รัฐ

ข้อเสนอแนะ

การให้สิทธิชุมชนจัดการที่ดิน เป็นข้อเสนอที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนหนึ่งที่รวมตัวกันเป็นชุมชนและไม่ประสงค์ที่จะจัดการที่ดินตามรูปแบบของกฎหมายที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะขาดความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของคนในชุมชน และเชื่อว่าการมีเอกสารสิทธิในที่ดินจะมีประโยชน์ในแง่ของการใช้เป็นหลักฐานเพื่อปกป้องสิทธิของชุมชน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(๑) รัฐจึงควรเร่งรัดให้มั่นนโยบายที่ชัดเจน ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อรับผิดชอบศึกษารายละเอียด กลไกที่อาจกระทบต่อส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งกฎหมาย ระเบียบ และวิธีปฏิบัติงานของแต่ละส่วนราชการ และควรมีการจัดการประชุมสัมมนาทำความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อซักซ้อมความพร้อมของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น

(๒) การให้เอกสารสิทธิในที่ดินแก่ชุมชน เป็นการยอมรับสิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตย รัฐควรสอดแทรกแนวทางการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกต้องให้แก่ชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตัวเองและเป็นที่ยิ่งของประชาชนใกล้เคียง และเครือข่ายของชุมชนที่เข้มแข็งจะสามารถป้องกันมิให้ชุมชนสูญเสียประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม และสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างยั่งยืน

เรียบเรียงโดย...จันทมร สีหาบุญลี

เอกสารอ้างอิง

อิทธิพล ศรีเสาวลักษณ์ และคณะ (๒๕๕๐). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาระบบสิทธิในที่ดินของชุมชนที่เหมาะสม. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทความที่น่าสนใจ

พรรคการเมือง “ต้อง” มีธรรมาภิบาล

โดย...ดร. เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

ปัจจุบันนี้มีความเห็นร่วมกันโดยทั่วไปว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี/การปกครองที่ดี หรือที่เรียกกันสั้น ๆ ว่า “ธรรมาภิบาล” (Good Governance) เป็นสิ่งจำเป็นในสังคมไทย แต่แม้ว่ากระแสการสร้างธรรมาภิบาลได้เกิดขึ้นมาสักระยะหนึ่งแล้ว พรรคการเมืองซึ่งเป็นสถาบันสำคัญที่ควรเป็น “ต้นแบบ” การปกครองที่มีธรรมาภิบาลยังเป็นเรื่องที่แทบไม่มีใครกล่าวถึง ทั้ง ๆ ที่พรรคการเมืองนั้นเป็นตัวสะท้อนการบริหารประเทศว่า รัฐบาลจะบริหารจัดการและปกครองประเทศอย่างมีธรรมาภิบาลหรือไม่ การใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรีหรือผู้นำประเทศจะเป็นเช่นไร ย่อมสามารถดูได้จากการใช้อำนาจบริหารจัดการภายในพรรคในฐานะ “หัวหน้าพรรคการเมือง” ว่าเป็นเช่นไร ดังนั้น ตัวชี้วัดประการหนึ่งในการเลือกผู้นำประเทศ คือ การที่ประชาชนพิจารณาว่า หัวหน้าพรรคการเมืองนั้นบริหารพรรคและสมาชิกพรรคของตนอย่างไร

หลักธรรมาภิบาลจำเป็นต้องได้รับการนำมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรมในพรรคการเมืองจนสมาชิกทุกระดับของพรรค สามารถดำเนินงานร่วมกับพรรคที่เป็นธรรมาภิบาลได้ดังนี้

๑. มีส่วนร่วมไม่รวบอำนาจ (Participation)

โครงสร้างการบริหารพรรคจะต้องมีลักษณะของการมีส่วนร่วมมิใช่อยู่แต่ในรูปแบบซึ่งในทางปฏิบัติจริง หัวหน้าจะต้องเปิดโอกาสให้กรรมการบริหารพรรคและสมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ทั้งการมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อม หากหัวหน้าพรรคยึดหลักนี้ ประชาชนย่อมมั่นใจได้ว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย หากพรรคนี้มีโอกาสเป็นรัฐบาล

LIRT

๒. ยึดตามกฎหมายใช้ตามใจ (Rule of law)

สมาชิกทุกคนในพรรคไม่มียกเว้น จะต้องยึดกฎหมายของพรรคเป็นบรรทัดฐานที่ทุกคนต้องเคารพและยินยอมปฏิบัติตาม ไม่มีผู้ใดมีสิทธิใช้อำนาจเหนือกฎหมาย ตัดสินตามอำเภอใจ โดยเฉพาะหัวหน้าพรรค ซึ่งถือว่ามีอำนาจบริหารสูงสุดในพรรคก็ต้องยึดหลักนี้ เพราะจะเป็นตัวสะท้อนว่า หากมีโอกาสได้บริหารประเทศจะยึดมั่นในกฎหมายและกรอบกติกาไม่ใช้อำนาจทำตัวอยู่เหนือกฎหมาย

๓. โปร่งใส ไม่ลับลคมคมใน (Transparency)

พรรคจะต้องให้ความสำคัญกับการบริหารที่เปิดเผย โปร่งใส สมาชิกพรรคตรวจสอบได้ ทั้งในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร สถานะทางการเงิน กระบวนการทำงาน ผลการทำงาน และกฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น สมาชิกพรรคหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สามารถตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานได้ หากหัวหน้าพรรคบริหารงานด้วยความเปิดเผย โปร่งใส เมื่อมีโอกาสบริหารประเทศย่อมมั่นใจได้ว่า ประชาชนจะสามารถตรวจสอบและมั่นใจว่ารักษาผลประโยชน์ของประเทศได้

๔. ใช้ฉันทานุมัติ ไม่ใช่ฉัตตานุมัติ (Consensus Orientation)

การตัดสินใจเรื่องสำคัญ เรื่องที่ต้องเห็นพ้องต้องกัน เช่น แนวการดำเนินนโยบายพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ ของพรรค สถานการณ์สำคัญที่มีผลกระทบต่อพรรค การตัดสินใจเป็นมติพรรคควรมีลักษณะของการให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น มีการประสานความต้องการหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างหลากหลายในสังคมให้เกิดเป็นความเห็นร่วมกัน โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม หากหัวหน้าพรรคยึดหลักนี้ เมื่อมีโอกาสบริหารประเทศย่อมเปิดโอกาสรับฟังเสียงของฝ่ายต่าง ๆ ไม่เพียงแต่ฟังเสียงข้างมากอย่างเดียว แต่ยังรับฟังเสียงส่วนน้อยและพยายามประสานประโยชน์เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์สูงสุด

๕. เสมอภาคไม่เลือกปฏิบัติ (Equity)

หัวหน้าพรรค จะต้องไม่เลือกปฏิบัติแต่ให้เกียรติ เห็นคุณค่าและให้ความเป็นธรรมแก่สมาชิกพรรคอย่างเท่าเทียม ต้องไม่มีข้ออ้างให้เลือกปฏิบัติต่อแต่ละบุคคล โดยไม่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะ เป็นสมาชิกในระดับใด ที่สำคัญต้องพยายามสลายความเป็นก๊กเป็นก๊วนภายในพรรค โดยยินดีเป็นกาวใจประสานความเข้าใจทุกฝ่าย รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ด้วยใจเป็นธรรม เพื่อสร้างเอกภาพในพรรค หากหัวหน้าพรรคมีลักษณะเช่นนี้ ย่อมประกันได้ว่า เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งก็จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและเห็นคุณค่าทุกคน

๖. ตอบสนองเร็ว ไม่เฉื่อยช้า เพิกเฉย (Responsiveness)

หัวหน้าและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจะต้องวางโครงสร้าง และกระบวนการทำงานที่มีความคล่องตัว สามารถตอบสนองต่อข้อเรียกร้องและความต้องการของสมาชิกและประชาชนได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยสามารถจัดสรรกำลังคน กำลังทรัพยากรต่าง ๆ ไว้เพื่อตอบสนองความต้องการได้อย่างทันท่วงที สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้รวดเร็ว ไม่มีขั้นตอนยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งหากพรรค

การเมืองวางระบบนี้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมสะท้อนให้เห็นว่า หากเป็นรัฐบาลจะสามารถแก้ปัญหาประเทศ และปัญหาของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

๗. มีประสิทธิภาพประสิทธิผลไม่ไปตามสถานการณ์ (Effectiveness and Efficiency)

กระบวนการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ของพรรค จะต้องสามารถดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผล (Effectiveness) บรรลุตามเป้าหมาย ในขณะที่เดียวกันต้องเกิดประสิทธิภาพด้วย (Efficiency) โดยการจัดสรรและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม เช่น การบริหารสาขาพรรค หากให้แต่ละสาขามีเป้าหมายวิสัยทัศน์ พันธกิจที่เป็นรูปธรรมต่อเนื่อง สามารถเห็นภาพรวมความเข้มแข็งของพรรคตนเองทั่วประเทศได้ มิใช่มองแต่ศูนย์อำนาจและสั่งการ เมื่อเป็นเช่นนี้ จะไม่สามารถสร้างฐานผู้นำเครือข่ายการเมืองได้อย่างเข้มแข็งทั่วประเทศได้ เป็นต้น ซึ่งหากพรรคใดบริหารอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล ย่อมสะท้อนให้เห็นว่าจะสามารถบริหารประเทศไปในทิศทางนั้นได้เช่นกัน

๘. มีพันธะผูกพันรับผิดชอบไม่ใช่อยากทำอะไรก็ทำ (Accountability)

การตัดสินใจ ๆ ของหัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคต้องมีพันธะที่ผูกพันรับผิดชอบกับสมาชิกพรรคและประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับเรื่องนั้น โดยเฉพาะในส่วนของความผิดพลาด ล้มเหลว หรือความขาดตกบกพร่องที่เกิดขึ้นในงานซึ่งตนเองรับผิดชอบ ซึ่งหมายความว่า กระบวนการดำเนินงานต้องพร้อมที่จะถูกตรวจสอบและถูกวัดผลการดำเนินงานได้ ทั้งผลงานเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่สำคัญคือ เมื่อทำสิ่งใดบกพร่องผิดพลาด ต้องแสดงความกล้ารับผิดชอบ กล้ารับผิดชอบ หรือแม้กระทั่งกล้าที่จะลาออกจากตำแหน่งสูงสุดของพรรค หากหัวหน้าพรรคมีสำนึกรับผิดชอบเช่นนี้ ย่อมเชื่อมั่นได้ว่า เราจะมีผู้นำประเทศที่กล้าประกาศลาออก โดยไม่โทษหรือกล่าวหาผู้อื่น หรือต้องรอกระบวนการยุติธรรมเข้ามาตัดสินก่อน

พรรคการเมืองเป็นส่วนสำคัญยิ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนจำเป็นต้องเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทั้งในด้านบริหารประเทศ การออกกฎหมาย การตรวจสอบถ่วงดุล และจำเป็นต้องเลือกหัวหน้าพรรคใดพรรคหนึ่ง เพื่อเข้าไปทำหน้าที่ “นายกรัฐมนตรี” หรือผู้นำสูงสุดของประเทศ จึงจำเป็นที่ประชาชนควรสอดส่องดูการบริหารงานภายในพรรคว่ามีธรรมาภิบาลมากน้อยเพียงใด เพราะจะเป็นตัวสะท้อนได้อย่างดีกว่าบุคคลนั้น พรรคนั้น จะเข้ามาบริหารประเทศเช่นไรต่อไป

เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนัย

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. ในวารสารมองไกล ไอเอฟที ประจำไตรมาสที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๐, หน้า ๗ - ๙.

LIART

บทความที่น่าสนใจ

ระบบกฎหมายไทย

โดย...อัญชลี จวงจันทร์

ในปัจจุบันระบบกฎหมายไทยได้มีการพัฒนา ก้าวหน้าไปจากเดิมอย่างมาก ทั้งในด้านเนื้อหาของกฎหมาย ประเภทกฎหมายที่มีการตราออกมาบังคับใช้ และการยอมรับ ของสังคมต่อระบบกฎหมาย ประเด็นสำคัญของกฎหมายไทยอยู่ที่ระบบ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าประเด็นที่น่าสนใจของระบบ กฎหมายไทยคือความสัมพันธ์ระหว่างระบบกฎหมายยุคเก่าและ ระบบกฎหมายใหม่ ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการและความก้าวหน้า ของกฎหมายไทย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

๑. ระบบกฎหมายยุคเก่า คือช่วงเวลาที่มีการบังคับ ใช้ระบบกฎหมายยุคเก่าเริ่มตั้งแต่ยุคสุโขทัยถึงยุครัชกาลที่ ๓ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กฎหมายแม่บทในการ ปกครองของไทยในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ คัมภีร์พระธรรมศาสตร์ ซึ่งไม่เพียงบังคับใช้กับสามัญชน เท่านั้น แต่ยังใช้บังคับกับผู้ปกครองด้วย ซึ่งการมีคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ส่งผลให้การมีพระบรมราช โองการของกษัตริย์จะต้องสอดคล้องกับหลักธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ด้วย

๒. ระบบกฎหมายยุคใหม่ การเริ่มยุคระบบกฎหมายสมัยใหม่ เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยเริ่มรับแนวคิด ระบบกฎหมายจากประเทศตะวันตกถึง ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยยุคดังกล่าวอาจแบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ

ช่วงแรก รับเอากฎหมายอังกฤษเข้ามาใช้ เพื่อเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง การรับกฎหมาย อังกฤษเข้ามามี ๒ ทาง คือ ทางที่หนึ่ง โดยศาลนำเอาหลักกฎหมายของอังกฤษมาประยุกต์ใช้ในระบบ กฎหมายไทยในส่วนที่กฎหมายไทยยังไม่สมบูรณ์ และทางที่สอง รับฟังมาโดยผ่านทางโรงเรียนกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ บิดาแห่งกฎหมายไทย ซึ่งทรง ตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้น

ช่วงที่สอง เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการตัดสินใจทำประมวลกฎหมายลักษณะอาญาและ ประมวลกฎหมายแพ่งแบบฝรั่งเศส โดยประมวลกฎหมายลักษณะอาญาจัดทำเสร็จและประกาศใช้เมื่อ ร.ศ. ๑๒๗ หรือปี พ.ศ. ๒๔๕๑ และจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งสองบรรพแรกเสร็จและประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ช่วงที่สาม เป็นช่วงที่มีการตัดสินใจที่จะจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งตามแบบเยอรมัน ซึ่งใช้หลักนิติกรรม โดยยกเลิกประมวลกฎหมายแพ่งบรรพ ๑ และ ๒ แบบฝรั่งเศส ซึ่งใช้หลักสัญญาและใช้บรรพที่ชำระใหม่แทนเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๔๖๘ และจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งบรรพ ๓ และบรรพ ๔ เสร็จ และประกาศใช้เมื่อ ๑ เมษายน ๒๔๗๒ และ ๑ เมษายน ๒๔๗๕ ตามลำดับ และบรรพ ๕ และบรรพ ๖ เสร็จในปี ๒๔๗๘

ระบบกฎหมายยุคหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ เป็นยุคของกฎหมายมหาชน โดยเริ่มจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นกฎหมายแม่บทและตามด้วยกฎหมายในระดับรองลงมาอีกมากมายที่มีการตราขึ้น เพื่อจัดระเบียบบริหารราชการ เช่น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พระราชบัญญัติการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

พัฒนาการของระบบกฎหมายมหาชนไทยเฟื่องฟูยิ่งขึ้น เมื่อมีการตื่นตัวในเรื่องการปฏิรูปการเมือง และนักกฎหมายมหาชนได้มีบทบาทอย่างมากในการผลักดันแนวทางการปฏิรูปการเมือง รวมทั้งการปฏิรูปการบริหารทำให้มีการตราพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ จากนั้นได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งได้มีการนำเอาแนวคิดทางการเมืองและหลักการควบคุมทางปกครองของประเทศที่พัฒนาแล้วหลากหลายประเทศมาบัญญัติไว้ในระบบกฎหมายไทย และมีการตรากฎหมายจัดตั้งองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และองค์กรคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนขึ้นใหม่จำนวนมาก เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศาลปกครอง ในบรรดาองค์กรเหล่านี้ ศาลปกครองและสำนักงานศาลปกครอง ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นองค์กรที่ต้องบังคับใช้กฎหมายปกครองโดยตรง และจะมีบทบาทสำคัญให้มีการพัฒนากฎหมายปกครองในภาคปฏิบัติ

ลักษณะสำคัญของระบบกฎหมายสมัยใหม่

ระบบกฎหมายสมัยใหม่ให้ความสำคัญและวางระบบการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ระบุว่ามนุษย์ทุกคนเป็นบุคคลและเป็นเป้าหมายหลักของกฎหมาย โดยการรับรองเรื่องศักดิ์ศรีของมนุษย์ว่าจะตกต่ำกลายเป็นวัตถุหรือทรัพย์สินไปไม่ได้ ทุกคนมีความเสมอภาคกันในทางกฎหมาย

๒. ความคิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ถือว่าทรัพย์สินเป็นสิทธิอันสมบูรณ์และเด็ดขาดที่สุดในบรรดาสิทธิของเอกชนทั้งหลาย แม้ว่าความคิดเรื่องสิทธิในทรัพย์สินนี้ได้รับการรับรู้มาตั้งแต่กฎหมายเดิมแล้วก็ตาม นอกจากนี้กฎหมายสมัยใหม่ยังรับรองหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งบุคคล โดยถือว่าชีวิตของมนุษย์มีอิสระ ในการที่จะดำเนินการหรือการกระทำการใด ๆ ตามความสมัครใจของตนได้ โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ เช่น การประกอบอาชีพ การเลือกคู่สมรส เป็นต้น

๓. ความคิดเกี่ยวกับกฎหมายอาญา และวิธีพิจารณาความอาญา ในอดีตการจับกุมบุคคลและการพิจารณาโทษในข้อหาว่ากระทำความผิดเป็นไปอย่างเลื่อนลอย และใช้วิธีการที่ทารุณโหดร้าย เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับสารภาพว่าได้กระทำความผิด เมื่อมาถึงยุคเห็นแจ้งทางปัญญาเห็นว่าวิธีการกระทำอันโหดร้ายข้างต้นไม่ถูกต้องตามหลักมนุษยธรรม จึงได้ยกเลิกวิธีการดังกล่าวและถือหลักการตามกฎหมายสมัยใหม่ว่า การจะจับกุมลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ต้องปรากฏว่าการกระทำของบุคคลนั้นมีกฎหมายบัญญัติไว้ โดยแจ้งชัดว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ การพิจารณาคดีต้องทำโดยเปิดเผย ฟังความทุกฝ่าย การสืบพยานต้องชอบด้วยเหตุผล และให้ถือหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้พิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้นั้นกระทำความผิดจริง จึงจะลงโทษได้

๔. ความคิดทางด้านกฎหมายมหาชน หลักว่าด้วยการปกครองและการบริหารราชการต้องเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ เจ้าพนักงานผู้ใช้อำนาจในการปกครองหรือการบริหารจะลิดรอนสิทธิเสรีภาพ หรือทรัพย์สินของเอกชนได้ก็เฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายให้อำนาจไว้โดยชัดเจนเท่านั้น การปกครองในรัฐสมัยใหม่จึงต้องยอมรับหลักการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหารและอำนาจตุลาการ การแบ่งแยกอำนาจดังกล่าวก็เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ตกอยู่ใต้อำนาจอำเภอใจของอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๕. ความคิดเกี่ยวกับหลักนิติธรรม หรือในยุโรป เรียกว่า หลักนิติรัฐ หลักการดังกล่าวถือว่าคนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายโดยเสมอกัน การให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลเฉพาะราย โดยปราศจากเหตุผลเพื่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ ถือว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจสำหรับสังคมสมัยใหม่

การตรากฎหมาย

ในประเทศที่ปกครองในระบบนิติรัฐ การที่รัฐจะใช้อำนาจบังคับเหนือประชาชนได้ จะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้ ดังนั้น การตรากฎหมายเพื่อรองรับการดำเนินงานที่ของรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับภารกิจใหม่ ๆ ที่มากับการขยายตัวด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้าข้ามชาติ นวัตกรรมทางเทคโนโลยีใหม่ ๆ การขยายตัวของเมือง การจัดระเบียบการปกครอง การกระจายอำนาจและการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ความประพฤติและการให้บริการความช่วยเหลือแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ภายใต้สถานการณ์ใหม่ ซึ่งการตรากฎหมายต้องมีการจัดระเบียบกฎหมายโดยจัดทำเป็นประมวลกฎหมายในแต่ละประเภท แต่ละลักษณะให้ง่ายต่อการสืบค้นและการใช้บังคับ จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสังคมนิติรัฐที่ถือว่าการปกครองโดยยึดหลักกฎหมาย

การบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายที่ผ่านรัฐสภาและประกาศใช้บังคับอาจไม่มีความหมายอะไรมากนัก ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้นำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและเคร่งครัด ในกรณีของประเทศไทยการบังคับใช้กฎหมายนั้นพบว่าเป็นภาพรวมของช่วงเวลา ๕ - ๑๐ ปีย้อนหลัง อาจกล่าวได้ว่าข้าราชการโดยรวมยังยึดถือกฎหมายเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติหน้าที่จะมียกเว้นอยู่บ้างก็เรื่องเกี่ยวกับการบังคับใช้ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับวุฒิสภาและองค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าพัฒนาการของกฎหมายไทยมีอย่างต่อเนื่องโดยคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและครรลองในการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างพลเมืองกับรัฐ นอกจากนี้ กฎหมายยังเป็นสิ่งที่ควบคุมการกระทำของประชาชน ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ระบบกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนร่วม และให้สิทธิเสรีภาพบุคคลภายใต้กรอบของกฎหมายที่ดี จะนำไปสู่การพัฒนาของระบบกฎหมายไทยอย่างต่อเนื่องในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

นิยม รัฐอมฤต. สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวโน้มการบริหารเปลี่ยนแปลงสังคมโลกและสังคมไทย ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐.

บทความที่น่าสนใจ

สตอร์ม เซิร์จ (Storm Surge)

โดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ถ้าท่านผู้อ่านยังจำกันได้ ๔ ปีที่แล้วคือ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ ประเทศไทยรวมถึงประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ต้องประสบกับภัยธรรมชาติ คือ สึนามิ และมาในปี ๒๕๕๑ นี้ ได้มีการเตือนจาก ดร.สมิทธ ธรรมสโรช ประธานกรรมการอำนวยการเตือนภัยพิบัติแห่งชาติ ว่าให้ระวัง วิกฤติภัยจาก Storm Surge ที่อาจเกิดขึ้นตามแนวชายฝั่งอ่าวไทย ๓ จังหวัด คือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม รวมถึงบริเวณชายฝั่งทะเลในเขตกรุงเทพมหานคร ฉะนั้นบทความที่น่าสนใจฉบับ ประจำเดือนธันวาคมนี้ จึงอยากให้ท่านผู้อ่านมารู้จักกับ Storm Surge ให้ดีขึ้นเพื่อเตรียมรับมือถ้าเกิด ปรากฏการณ์นี้ขึ้น

Storm surge หรือพายุหมุน หรือ คลื่นซัดฝั่ง คือ ปรากฏการณ์คลื่นที่เกิดขึ้นพร้อมกับพายุ หมุนไซร่อน ที่ยกระดับน้ำทะเลให้สูงขึ้นกว่าปกติ อันเนื่องมาจากความกดอากาศต่ำที่ปกคลุม ณ บริเวณ นั้น ซึ่งเวลาที่หย่อมความกดอากาศต่ำเคลื่อนตัวผ่านไปพร้อมกับศูนย์กลางของพายุ ทำให้แรงกดดัน ยกระดับน้ำจนกลายเป็นโดมน้ำขึ้นมา โดยเคลื่อนตัวจากทะเลซัดเข้าหาชายฝั่ง ที่สำคัญยิ่งความกดอากาศ ต่ำเท่าไร ก็จะทำให้เกิดปรากฏการณ์คลื่นพายุหมุนมากเท่านั้น หากจะวัดเป็นตัวเลข ก็มีความหมายว่า ความกดอากาศต่ำที่ลดลง ๑ มิลลิบาร์ จะทำให้น้ำทะเลสูงขึ้น ๑ เซนติเมตร

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

เราจะรู้ได้อย่างไรว่าจะเกิดคลื่นพายุหมุน หรือ Storm surge

รศ.ดร.บรรณโคภิชญ์ เมฆวิชัย รองผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ให้ความเห็นกับเรื่องนี้ว่า สิ่งที่น่าจับตามากที่สุดคือ ปรากฏการณ์โลกร้อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อ การเกิดขึ้นของคลื่นพายุหมุน และ น่าจะมีลักษณะเดียวกับการเกิดของพายุเฮอร์ริเคนที่ประเทศพม่า ซึ่งเกิดขึ้นโดยฉับพลัน ไม่มีสัญญาณบ่งชี้ เรื่องของภูมิอากาศที่แปรปรวน ก่อนที่จะเกิดสึนามิหรือเฮอร์ริเคน ท้องฟ้ายังแจ่มใส ไม่มีการตั้งเค้าของพายุ

เนื่องจากแนวชายฝั่งของ ๓ จังหวัดอ่าวไทยคือ สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม มีภูมิประเทศเป็นรูปตัว ก.ไก่ คือเป็นพื้นที่ค่อนข้างสูง แต่บริเวณพื้นที่ชั้นในค่อนข้างต่ำเป็นแอ่ง ฉะนั้น หากเกิดปรากฏการณ์คลื่นพายุหมุน น้ำทะเลน่าจะทะลักเข้าทางถนนสุขุมวิท ย่านบางนา รวมทั้งเข้าทางฝั่ง ธนบุรี ก่อนที่จะถึงเขตกรุงเทพฯ

การเตรียมตัวให้พร้อมรับมือคลื่นพายุซัดฝั่ง Storm surge

๑. เตรียมเครื่องอุปโภคบริโภค อุปกรณ์หรือของใช้ที่จำเป็นให้พออย่างน้อย ๓ วัน เช่น น้ำดื่มสะอาด อาหารแห้งที่รับประทานได้เลย ยารักษาโรค ไฟฉาย มีด เชือก เสื้อผ้าแห้ง นกหวีด อุปกรณ์การนอน บังแดดบังฝน เป็นต้น

๒. กระจายบรรจุกเอกสารสำคัญ ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชน ทะเบียนบ้าน สูติบัตร แผ่นการ์ด ชื่อบุคคลในครอบครัว ที่อยู่ และความต้องการพิเศษ เช่น โรคประจำตัว อาการแพ้ยา พกติดตัวไว้ตลอดเวลา ถ่ายสำเนาเอกสารเกี่ยวกับสุขภาพ เช่น กรมธรรม์ประกันชีวิต บัตรประกันสังคม ฯลฯ ไว้หลาย ๆ ชุด และเก็บไว้ในที่ปลอดภัย ตามจุดต่าง ๆ ของบ้าน

LIRT

๓. หมั่นฝึกซ้อมการเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ และการอพยพหลบภัยตามเส้นทางปลอดภัยที่สำนักงานเขตพื้นที่กำหนด อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง

๔. จัดซื้อ-นามสกุล หมายเลขโทรศัพท์ ของสมาชิกในครอบครัว หรือญาติที่อยู่ต่างจังหวัด เพื่อติดต่อกรณีฉุกเฉิน เช่น เสียชีวิต สูญหาย เป็นต้น เขียนชื่อ-สกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ผู้ปกครอง ติดไว้กับเสื้อผ้าของเด็ก เพื่อป้องกันการพลัดหลง

๕. หัวหน้าครอบครัวควรวางแผนรับมือภัยพิบัติ และสอนสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้เรียนรู้เส้นทางหนีภัย พื้นที่ปลอดภัย และการช่วยเหลือตนเองในเบื้องต้น

๖. เรียนรู้ตำแหน่งและศึกษาวิธีการเปิดปิดของอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น ตำแหน่งประตุน้ำ (Valve) และ คัตเอาต์ไฟฟ้า วาล์วถังแก๊ส

๗. ดูแลที่อยู่อาศัยให้ปลอดภัยด้วยการหมั่นซ่อมแซมโครงสร้าง อาคารบ้านเรือนให้มั่นคงแข็งแรง มีประตู ทางออกหลาย ๆ ด้าน จัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบไม่กีดขวางเส้นทางออกบริเวณประตู บันได หรือระเบียงบ้าน

๘. เมื่อเกิดภัยพิบัติ ให้ช่วยเหลือเด็กและผู้สูงอายุ และอพยพออกจากพื้นที่เกิดภัย **อย่างเร่งด่วน**

การป้องกันตัวและบรรเทาความเสียหายจากวาตภัย

LIRT

คลื่นพายุซัดฝั่ง Storm Surge มาพร้อมกับพายุ ฝนฟ้าคะนอง ลมกระโชกแรง จึงต้องระวัง
ดังนี้

ติดตามข่าวสาร การพยากรณ์อากาศผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ อย่าง
สม่ำเสมอ

ตรวจสอบบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ว่ามั่นคงแข็งแรง ปลอดภัยจากลมแรง
หรือไม่ สิ่งของที่อาจจะหล่นลงมาแตกหักได้ง่าย ให้จัดวางในที่ปลอดภัยหรือ
ผูกมัดให้แน่นหนา

ตรวจสอบต้นไม้ กิ่งไม้ บริเวณใกล้เคียงอาคารบ้านเรือนหากจะเป็น
อันตรายเมื่อเกิดพายุให้ตัดเสีย

เมื่อเกิดลมพายุ ไม่ควรออกไปในที่โล่งแจ้งเพราะอาจเกิดอันตรายได้
ควรอยู่ในที่มั่นคงแข็งแรง ปิดประตูหน้าต่างให้เรียบร้อย อย่าเปิดเมื่อพายุ
พัดผ่าน

เมื่อพายุพัดต้นไม้หรือกิ่งไม้ล้มทับบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ได้รับความ
เสียหายหรือมีคนบาดเจ็บ ให้รีบแจ้งสำนักงานเขต หรือสำนักป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัยกรุงเทพมหานคร หมายเลขโทรศัพท์ ๑๙๙

การปฏิบัติตัวเมื่อ Storm Surge มาถึง

คลื่นพายุซัดฝั่ง Storm Surge ทำให้น้ำท่วม มีคลื่นสูงซัดเข้าฝั่ง ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ก็อาจมี
ระดับน้ำท่วมสูง อย่างรวดเร็ว ควรปฏิบัติตัวดังนี้

- เมื่อได้รับแจ้งเตือนให้อพยพ ควรรีบอพยพไปอยู่ในที่สูง อาคารที่มั่นคงแข็งแรงทั้งคนและสัตว์เลี้ยงหรืออพยพตามเส้นทางที่กำหนดภายใต้การแนะนำของสำนักงานเขตพื้นที่

- ถ้าอยู่ริมน้ำ ให้เอาเรือหลบเข้าฝั่งไว้ในที่ที่จะใช้งานได้เมื่อเกิดน้ำท่วม
- เมื่อมีกระแสน้ำหลากทำลายวัสดุก่อสร้าง เส้นทางคมนาคม ฯลฯ ให้ระวังกระแสน้ำพัดพาไป
- อย่าขับรถยนต์ฝ่าลงไปใ้ในกระแสน้ำหลาก แม้บนถนนก็ตาม
- ถ้าน้ำท่วมมาก รถออกจากบ้านไม่ได้ ให้ใช้แม่แรงยกรถ แล้วนำอิฐบล็อกหรือขอนไม้ใหญ่ หรือเหล็กค้ำยันไว้ ให้อรถลอยสูงหนีน้ำ
- หากระดับน้ำท่วมสูงกว่า ๑ เมตร ให้หาทางเคลื่อนย้ายสิ่งของไปไว้ชั้นบนของบ้าน
- อย่าลงเล่นน้ำ อาจพบอุบัติเหตุอื่น ๆ อีกได้
- หากน้ำท่วมขัง จะเกิดโรคระบาดทางเดินอาหารให้ระวังความสะอาดของน้ำบริโภค

Storm Surge มีความเหมือนหรือแตกต่างจากการเกิด สึนามิ หรือไม่

Storm Surge และ สึนามิ มีความคล้ายกัน คือ รูปแบบการเคลื่อนตัวที่เป็นเหมือนคลื่นขนาดใหญ่แล้วพัดเข้าชายฝั่ง ส่วนที่แตกต่างกัน คือ ลักษณะของการเกิด คือ สึนามิ เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ของแผ่นดินไหวใต้ทะเล ทำให้เกิดแรงสั่นสะเทือนส่งผลให้เกิดคลื่นขนาดยักษ์ซัดเข้าชายฝั่ง แต่กับ Storm Surge จะเกิดขึ้นโดยมีตัวแปรจากพายุ

ส่วนความเสียหายนั้น คิดว่า Storm Surge จะเลวร้ายมากกว่า กล่าวคือ การเกิดสึนามิจะเกิดขึ้นวันไหนก็ได้ โดยท้องฟ้าอาจจะแจ่มใส อากาศเป็นปกติ เหมือนอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วทางฝั่งอันดามันของไทย แต่หากเป็น Storm Surge จะเกิดขึ้นพร้อมกับพายุ ซึ่งแน่นอนว่าต้องเป็นวันที่ท้องฟ้าปั่นป่วน ไม่แจ่มใส สภาพอากาศเลวร้าย มีการก่อตัวของเมฆฝน ฝนตกอย่างหนัก ลมพัดแรง บริเวณชายฝั่งเกิดคลื่นโถมกระแทกอย่างหนัก คลื่นในทะเลสูง แต่เมื่อศูนย์กลางของพายุเคลื่อนเข้ามา ก็จะหอบเอาโดมน้ำขนาดใหญ่ซัดเข้ามาอีกครั้ง ดังนั้น ความเสียหายจึงเพิ่มเป็นทวีคูณ

ถ้า Storm Surge เกิดมาพร้อมกับพายุโซนร้อน เพราะฉะนั้นเมื่อพายุเข้ามา เราก็จะเห็นสัญญาณเตือนหลายอย่าง เช่น การเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยา และการสังเกตลักษณะอากาศที่จะ

ค่อยๆ เลวร้ายลง ทำให้เรารู้ตัวล่วงหน้าหลายวัน และสามารถหาทางอพยพได้ทัน แต่กับสึนามิอาจจะไม่รู้ได้เลย เพราะบางครั้งก็เกิดขึ้นในวันที่ท้องฟ้าแจ่มใส ไม่มีสัญญาณบอกเหตุร้ายแต่อย่างใด แต่ปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น ในช่วงหลายปีมานี้ก็เป็นอะไรที่คาดเดาพยากรณ์ได้ยากเช่นกัน ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการเกิดภาวะโลกร้อน ที่ทำให้สภาพอากาศในทุกมุมโลกเกิดความแปรปรวน และยิ่งทวีความรุนแรงของเหตุการณ์ขึ้น สิ่งนี้จึงเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการติดตามอย่างใกล้ชิด

“วิธีการป้องกันมีอยู่หลายแนวทาง ทั้งการสร้างกำแพงป้องกัน แต่ก็ไม่ควรนำมาใช้กับบ้านเรา และอาจจะเป็นการสูญเสียอย่างมหาศาล ทางออกที่ดีที่สุด คือ การช่วยกันรักษาป่าชายเลนตามแนวชายฝั่ง หรือปลูกป่าชายเลนเพิ่มในพื้นที่ชายฝั่งซึ่งจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด ที่จะช่วยลดความรุนแรงได้ อีกทั้งควรกำหนดเป็นหลักสูตรในเรื่องของภัยพิบัติลงในแบบเรียน เพราะเป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังให้เด็กเกิดความตื่นตัว จึงต้องสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น และต้องมีการซ้อมแผนเตือนภัยอยู่ตลอดเวลา เมื่อถึงคราวเกิดขึ้นจริง จะช่วยลดความเสียหายจากชีวิตและทรัพย์สินได้”

จากบทความดังกล่าวหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะทำให้ท่านผู้อ่าน ได้รับความรู้เรื่องราวและการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือเกี่ยวกับ Storm Surge มากขึ้น

แหล่งอ้างอิง

<http://highlight.kapook.com/view/๒๗๗๒๙> (วันที่สืบค้น ๑๙ กันยายน ๒๕๕๑)

http://www.kroobannok.com/view.php?article_id=๒๓๙๓ (วันที่สืบค้น ๑๙ กันยายน ๒๕๕๑)

<http://office.bangkok.go.th/weather/storm1.html> (วันที่สืบค้น ๑๙ กันยายน ๒๕๕๑)

สารนำรู้

“ใส่♥สุขภาพ เพื่อชีวิตใส”

โดย...ปิยะวรรณ ปานโต

สวัสดีท่านผู้อ่านทุกท่านคะ พบกันอีกเช่นเคยนะคะกับสารนำรู้ซึ่งเรายังคงหวังสุขภาพของทุก ๆ ท่าน จากสภาวะภูมิอากาศของโลกทุกวันนี้เปลี่ยนแปลงไปมาก เตี้ยร้อน เตี้ยหนาว บางวันมีสามฤดู ผลคงเกิดจากภาวะโลกร้อน เหตุการณ์บางอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน เราก็คงได้เห็นได้รู้ ท่านผู้อ่านทุกท่านพยายามติดตามข่าวพยากรณ์อากาศอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เรียกว่ากันไว้ก่อน จะได้ไม่สายเกินแก้ นั่นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายนอกตัวเรา แต่มีอีกหลาย ๆ สิ่งที่เกิดขึ้นกับเราแต่เราไม่รู้ตัว นั่นคือโรคภัยไข้เจ็บ เช่น ไขมันอุดตันในเส้นเลือด เพราะฉะนั้น การป้องกันมิให้เกิดโรคนี้นั้นก็คือ ต้องดูแลตนเองตั้งแต่เริ่มแรกผู้ที่มีประวัติคนในครอบครัวเป็นความดันโลหิตสูง เบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจอุดตัน ในผู้ที่มีอายุสูงกว่า ๓๕ ปี ต้องดูแลใส่ใจสุขภาพหัวใจได้ด้วยตนเองเป็นพิเศษ ควรปฏิบัติ ดังนี้ (๗ ข้อที่ไม่ควรลืม)

๑. ตั้งเป้าหมายให้กับตัวเอง ที่จะมีน้ำหนักตัวเหมาะสม และมีสุขภาพดี ลดน้ำหนักหากมีน้ำหนักเกิน

๒. ทำตัวให้มีความกระฉับกระเฉงทุกวัน เดินเร็ว ๆ เดินขึ้นบันได ไม่ขึ้นลิฟต์ วิ่ง ว่ายน้ำ หรืออื่น ๆ โดยใช้เวลาน้อยกว่า ๓๐ นาทีต่อวัน และพยายามปฏิบัติให้ได้มากที่สุด ในแต่ละสัปดาห์

๓. ลดการกินอาหารที่มีไขมัน และพลังงานสูง

๓.๑ หลีกเลี่ยงอาหารพวกไข่น้ำแดง เครื่องในสัตว์ เนื้อสัตว์ส่วนที่ติดมันทุกชนิด สมอสัตว์ อาหารทะเลบางชนิด เช่น หอยนางรม ปลาหมึก

๓.๒ หลีกเลี่ยงอาหารที่ปรุงด้วยน้ำมัน อาหารทอดหรือเจียว พยายามเปลี่ยนแปลงการปรุงอาหารเป็น นึ่ง ต้ม ย่าง อบ

๓.๓ ควรเพิ่มอาหารพวกผักใบต่าง ๆ และผลไม้บางชนิดที่มีกากใย ซึ่งจะช่วยให้ร่างกายดูดซึมไขมันได้เป็นอย่างดี

๓.๔ ควรดื่มนมพร่องมันเนยแทนนมที่มีไขมันเต็มส่วน

๔. ลดการกินเกลือ (ไม่เกิน ๑ ช้อนชา ต่อวัน) ลดการกินน้ำตาล (ไม่เกิน ๔ ช้อนโต๊ะ ต่อวัน)

๕. เลิกสูบบุหรี่ และพยายามจำกัดการดื่มแอลกอฮอล์ หากเลิกได้จะดี เพราะจะเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นกำลังใจให้เพื่อนทำตามได้อีกด้วย

๖. รู้จักคลายเครียด และทำจิตใจให้แจ่มใส เป็นสุขอยู่เสมอ เพื่อป้องกัน และต่อสู้ปัญหาหรืออุปสรรคที่เข้ามาในชีวิต ให้ผ่านพ้นไปด้วยดี

๗. ให้ความสำคัญของการตรวจสุขภาพประจำปี (ซึ่งทางสำนักงานฯ ของเราได้ให้ความสำคัญในการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ข้าราชการรัฐสภาและลูกจ้างฯ มาตลอด) ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบว่าร่างกายมีความผิดปกติหรือไม่ เพื่อจะได้ทำการป้องกันรักษาได้อย่างเต็มที่ ไม่เกิดการลุกลามของโรคจนเกินกว่าจะแก้ไขได้

อ่านมาถึงตรงนี้แล้วไม่ยากเลยกับการกินที่ถูกต้องไขมันไม่อิ่มตัวในเส้นเลือด แล้วส่งผลให้สุขภาพหัวใจแข็งแรง พยายามปฏิบัติให้ได้อย่างต่อเนื่องอย่าท้อแท้เสียก่อน เพื่อสุขภาพของท่านเอง มีแพทย์ท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า การรักษาด้วยยา การผ่าตัด หรือการขยายเส้นเลือดด้วยวิธีต่าง ๆ มีความสิ้นเปลืองทั้งค่าใช้จ่ายและยังเสียเวลา ในการรับการรักษาและพักฟื้นอีกด้วย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันให้ถูกต้องเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคหัวใจขาดเลือด จึงเป็นเรื่องที่สำคัญให้ผลดีที่สุด ผู้เขียนขอเป็นกำลังใจให้ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

กุลชญา พงษ์สมร. สวรรค์บนพื้นพิภพ. สารเพื่อสุขภาพ, พฤษภาคม ๒๕๕๑. หน้า ๑๐๔ - ๑๐๕.

รอบรู้นอกสภา

เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม

โดย...นารีลักษณ์ ศิริวรรณ

รอบรู้นอกสภาประจำเดือนธันวาคม ๒๕๕๑ กองบรรณาธิการยังคงนำเสนอเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและองค์กรอีกเช่นเคยจากงานประชุมวิชาการ “เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม” ระหว่างวันที่ ๒๘ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ ซึ่งมีกิจกรรมมากมายในการประชุมวิชาการดังกล่าว เช่น การแสดงดนตรี การนำเสนอวีดิทัศน์ผลการชนะเลิศการประกวดสปอตธรรมรงค์เชิงคุณธรรม การร่ายบทกวีประกอบ การบรรเลงเพลงขลุ่ย การนำเสนอผลงานวิจัยด้านคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งการให้คำปรึกษาด้านวิจัยในคลินิกวิจัย เป็นต้น

เนื่องจากเนื้อหาสาระในการประชุมวิชาการมีมากมาย ดังนั้นจึงขอนำเสนอเรื่องที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์เกี่ยวกับ “การวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” โดยศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน คณบดีคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

งานที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในยุคต้น คือ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๒ - ๒๕๔๔ รวมทั้งก่อนหน้านั้นเกิดจากการตีความหมายเศรษฐกิจพอเพียงตามความเห็นของนักวิชาการสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการสาขาเศรษฐศาสตร์ ประกอบกับการศึกษาพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสต่าง ๆ ที่สามารถนำมาวิเคราะห์และตีความได้ ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๘ เป็นต้นมา จึงได้มีความพยายามที่จะอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงระบบ (Systemic Analysis) โดยมีความรู้และคุณธรรมเป็น “เงื่อนไข” หรือปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยความมีเหตุผล ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกันทั้งหมดในฐานะองค์ประกอบของทางสายกลาง ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนี้มิได้แยกออกจากกัน แต่ขึ้นอยู่กับซึ่งกันและกัน (Interdependence) ส่วนผลผลิตของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทฤษฎีการ และสภาพแวดล้อมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เป็นการพัฒนาที่ไม่

ทำลายทุนมนุษย์ ทุนทางสังคม ทุนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งทุนทางกายภาพที่เป็นวัตถุที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วย ส่วนผลลัพธ์ของเศรษฐกิจพอเพียงหรือผลที่ตามมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และสภาพแวดล้อมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน ก็คือความสุขของแต่ละหน่วยที่มีวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผลในที่สุด (Impact) ที่ควรจะเกิดขึ้นคือ ประโยชน์สุข ซึ่งหมายถึงความสุขจากการที่ทุกฝ่ายต่างทำประโยชน์ให้แก่ตนเองแก่สังคม ซึ่งจะเป็นความสุขที่ปราศจากความทุกข์ทั้งปวง

หัวใจสำคัญสำหรับเศรษฐกิจพอเพียง คือ คุณธรรม มีความหมายเช่นเดียวกับการมีเหตุผล นั่นก็คือ เหตุผลทางคุณธรรมซึ่งเป็นเงื่อนไขที่พอเพียง (Sufficient Condition) ของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเช่นนี้ได้จะต้องมีความรู้ (สติปัญญา) เป็นพื้นฐาน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น (Necessary Condition) ของเศรษฐกิจพอเพียง การที่ปราศจากเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมนี้คือ หัวใจสำคัญของปัญหาที่เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องของกลไกหรือวิธีการ แต่เป็นเรื่องราวของวิถีคิดและวิถีชีวิต ถ้าวิถีคิดไม่ปรับเปลี่ยน วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ อุปสรรคที่ทำให้คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจถึงความหมายที่ลึกซึ้งของความพอประมาณว่าเป็นกฎธรรมชาติที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการมีชีวิตที่ดำเนิน เกิดจากกิเลส ซึ่งมีทั้งความไม่รู้หรือความหลงผิดและอาจมีโทษะเจือปนอยู่ด้วย ดังนั้นความมีเหตุผลที่อธิบายโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือ ความซื่อสัตย์สุจริตและไม่โลภจนเกินไป ซึ่งเป็นคุณธรรมในทุกศาสนา และถ้าหากเพิ่มคุณธรรมที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความเอื้อเฟื้อแบ่งปันเหล่านี้ล้วนเป็นคุณธรรมในทุกศาสนธรรมทั้งสิ้น

ปัญหาของมนุษย์ในปัจจุบันซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ ปัญหาวิกฤติคุณธรรม ดังนั้นในความพยายามขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแต่ยังไม่ประสบความสำเร็จก็เพราะยังไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤติคุณธรรมในสังคมมนุษย์ได้ ดังนั้นงานวิจัยที่หนุนเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในเชิงทฤษฎีและการปฏิบัตินั้น จะต้องตอบโจทย์ว่าสามารถแก้ปัญหาวิกฤติคุณธรรมได้อย่างไร โดยที่คุณธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่โลภจนเกินไป อดทน ขยันหมั่นเพียร และเอื้อเฟื้อแบ่งปันดังที่กล่าวไปแล้ว

ดังนั้น งานวิจัยที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นต่อไปจะต้องตอบโจทย์ที่สำคัญให้ได้ว่าจะสร้างเสริมคุณธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นได้อย่างไร

แหล่งที่มา :

การสัมมนาทางวิชาการ “เปิดขอบฟ้าคุณธรรมจริยธรรม” วันที่ ๒๘ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ ณ โรงแรม แอมบาสซาเดอร์ กรุงเทพฯ

แวดวงนักวิจัย

อาจารย์พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

โดย...วิมลรักษ์ ศานติธรรม

แวดวงนักวิจัยฉบับประจำเดือนธันวาคมนี้ จะขอแนะนำอาจารย์หนุ่มจากร่วมมหาวิทยาลัยรามคำแหง ท่านคือ อาจารย์พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

ชื่อ - สกุล

พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์

ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- กรรมการบริหารโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย อาคารทำชัย ชั้น ๓
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก
เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

- นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ประกาศนียบัตรกฎหมายมหาชน รุ่นที่ ๑๓ (โครงการอบรมหลักสูตร
กฎหมายมหาชน (โดยความร่วมมือระหว่างคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และ
สำนักงานศาลปกครอง)
- ประกาศนียบัตรวิชาความรู้และได้รับใบอนุญาตว่าความที่ราชอาณาจักร
จากสหภาพนายความ

- กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกทางกฎหมาย ตามหลักสูตรนิติศาสตร์
ดุษฎีบัณฑิต โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ สาขาวิชา
นิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการปฏิบัติราชการภาครัฐ

การปฏิบัติราชการภาครัฐ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

- ข้าราชการรัฐสภาสามัญ ตำแหน่งนิติกร ระดับ ๔ ฝ่ายบริการทางกฎหมาย
ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา
- ข้าราชการรัฐสภาสามัญ ตำแหน่งนิติกร ระดับ ๔ - ๕ กลุ่มงานที่ปรึกษา
กฎหมาย สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา
- ข้าราชการรัฐสภาสามัญ ตำแหน่งนิติกร ระดับ ๕ กลุ่มงานกฎหมาย
สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา

การปฏิบัติราชการภาครัฐ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- รองประธานคณะทำงานด้านบริหาร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
รามคำแหง(พุทธศักราช ๒๕๔๖ - ๒๕๔๗)
- กรรมการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำข้อมูลของศูนย์การเรียนรู้
การเมืองในระบบอบประชาธิปไตยร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการ
การเลือกตั้ง (คำสั่งมหาวิทยาลัย ที่ ๓๓๒๘/๒๕๔๗)
- กรรมการร่างระเบียบข้อบังคับมหาวิทยาลัยรามคำแหง ตาม
พระราชบัญญัติฉบับใหม่ (การประชุม สภามหาวิทยาลัย ครั้งที่
๑๐/๑๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๘)
- อาจารย์พิเศษ ผู้บรรยายในกระบวนวิชาเกี่ยวกับกฎหมาย โปรแกรม
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนสุนันทา (พุทธศักราช ๒๕๔๕ - ๒๕๔๖)
- อาจารย์ผู้บรรยายในกระบวนวิชาความรู้เบื้องต้นทางกฎหมายธุรกิจ
โครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายธุรกิจ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อาจารย์ผู้บรรยายวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อมในระดับบัณฑิตศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา (พุทธศักราช ๒๕๔๗ - ปัจจุบัน)

ตำแหน่งหน้าที่การปฏิบัติราชการในปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง

- กรรมการบริหารโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา
กฎหมายธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- อดีตที่ปรึกษาอนุกรรมการรับเรื่องร้องทุกข์ด้านสิทธิมนุษยชน
คณะกรรมการการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน วุฒิสภา รัฐสภา

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางวิชาการ

รายชื่อโครงการศึกษาวิจัย

- หัวหน้าโครงการวิจัย** เรื่อง “การศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (หมายเหตุ : ดำเนินการศึกษาวิจัยในนามสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
- หัวหน้าโครงการวิจัย** เรื่อง “การศึกษาจัดทำเพื่อยกร่าง พระราชบัญญัติการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ พ.ศ.” โดยอาจารย์ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ (หมายเหตุ : ดำเนินการศึกษาวิจัยในนามสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
- นักวิจัยร่วมในโครงการวิจัย** เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารและเสถียรภาพของรัฐบาล” โดยรองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี รูปสุวรรณ และคณะ (พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์) ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และสถาบันพระปกเกล้า
- นักวิจัยร่วมในโครงการวิจัย** เรื่อง “ความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการกระจายอำนาจการศึกษาขั้นพื้นฐานจากกระทรวง ศึกษาธิการ” โดย รองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ ลำพาย และอาจารย์ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก คณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา ประจำปีงบประมาณ 2548
- นักวิจัยร่วมในโครงการวิจัย** เรื่อง “โครงการศึกษา ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจระดับรากหญ้า : ศึกษาเฉพาะกรณีธนาคารประชาชน” โดยรองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ อาจารย์ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และรองศาสตราจารย์ ดร. วัลลภ ลำพาย ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะกรรมการวิจัยและพัฒนาของวุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา รัฐสภา ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๗

(หมายเหตุ : ดำเนินการศึกษาวิจัยในนามสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

นักวิจัยร่วมในโครงการเพื่อพัฒนาผลศึกษาวิจัย

เรื่อง “การผสมเทียมโดยให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน” โดย นายนันทน อินทนนท์ อาจารย์ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และอาจารย์ ชูจิต ธีระพงษ์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ ๒๕๔๙

หัวหน้าโครงการวิจัย

เรื่อง “ การศึกษาจัดทำร่างกฎหมายด้านการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ” โดย อาจารย์ พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และ นายนันทน อินทนนท์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๐ (หมายเหตุ : ดำเนินการศึกษาวิจัยในนามสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

หัวหน้าโครงการวิจัย

(อยู่ในระหว่างดำเนินการวิจัย)

เรื่อง “การจัดทำข้อเสนอในการตราทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” โดย อาจารย์พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๑ (หมายเหตุ : ดำเนินการศึกษาวิจัยในนามสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

เอกสารทางวิชาการ

พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์. (๒๕๔๘). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมายข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา. ม.ป.ท.

ปิดท้ายวิจัย

น้อมรำลึก เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา... เชษฐภคินี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ปิดท้ายวิจัยฉบับประจำเดือนธันวาคม ขอน้อมรำลึกถึง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ซึ่งท่านทรงมีพระอัจฉริยภาพเอนกอนันต์

ตลอดเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา พสกนิกรชาวไทยได้ประจักษ์แก่ใจกันดีว่า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงปฏิบัติงานถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีด้วยพระวิริยะอุตสาหะยิ่ง เพื่อแบ่งเบาพระราชภาระ ทำให้ทรงคลายพระราชกังวล และวางพระราชหฤทัย นอกจากงานอันเป็นพระราชกิจแล้ว พระกรุณาธิคุณที่ได้พระราชทานแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่ายังปรากฏเป็นอเนกอนันต์ จึงนับได้ว่า ทรงเป็นเจ้าฟ้าองค์สำคัญของราชวงศ์ไทย ที่อุทิศพระองค์เพื่อประโยชน์สุขแห่งปวงชนชาวไทยอย่างแท้จริง

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ที่ ๖ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๖๖ ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ทรงมีพระนามในสูติบัตรเมื่อแรกประสูติว่า เมย์ ตามเดือนที่ประสูติ ทรงเป็นพระธิดาพระองค์แรกในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี อีกทั้งยังทรงมีพระอนุชาเป็นพระมหากษัตริย์ไทยถึง ๒ พระองค์ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ได้พระราชทานนามให้ว่า หม่อมเจ้ากัลยาณิวัฒนา จากนั้นใน พ.ศ. ๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ ทรงสถาปนาเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากัลยาณิวัฒนา และใน พ.ศ. ๒๔๗๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ ทรงเฉลิมพระเกียรติเป็น สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ครั้น พ.ศ. ๒๕๓๘ ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๖ รอบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ได้ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ สถาปนาพระอิสริยยศกิติ เป็นเจ้าฟ้าต่างกรมฝ่ายในตามธรรมเนียมราชประเพณีเป็นพระองค์แรกในรัชกาล ทรงพระนามว่า สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์

สืบสานพระราชปณิธาน

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงปฏิบัติพระราชกิจแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในหลายวาระ ตลอดจนโดยเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อทรงประกอบพระกรณียกิจต่างๆ ในทุกท้องถิ่นอันทุรกันดารทั่วทุกภูมิภาค ภาพประทับใจที่คุ้นเคยและอยู่ในความทรงจำของประชาชนชาวไทยเรื่อยมา จนถึงทุกวันนี้คือ เมื่อครั้งที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ยังทรงเจริญพระชนมชีพ ได้เสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรตามท้องถิ่นทุรกันดารอยู่เสมอ พร้อมกับทรงนำแพทย์อาสาไปให้การรักษาผู้เจ็บป่วย โดยหลายครั้งจะมีสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ตามเสด็จอยู่เคียงข้าง จนเมื่อสมเด็จพระบรมราชชนนีได้เสด็จสู่สวรรคาลัยแล้ว สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ก็ทรงรับช่วงสืบสานพระราชปณิธานเรื่อยมา โดยทรงรับเป็นองค์อุปถัมภ์องค์กรต่างๆ และก่อตั้งองค์กรใหม่ๆ ของพระองค์เอง รวม ๖๓ มูลนิธิ ล้วนแต่เป็นพระกรณียกิจที่ทรงใฝ่พระทัยทำนุบำรุงเพื่อความเป็นอยู่อันดีของประชาราษฎร์

ด้านการศึกษา

เมื่อสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ เสด็จนิวัตประเทศไทยใน พ.ศ. ๒๔๙๓ หลังสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ด้านวิทยาศาสตร์ สาขาวิชาเคมี จากมหาวิทยาลัยโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ และทรงศึกษาต่อด้านวรรณคดีกับปรัชญาด้วยความสนพระทัย สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงทราบดีว่า พระธิดาโปรดการเป็นครูมาแต่ทรงพระเยาว์ ได้รับสั่งแนะนำให้ทรงงานเป็นอาจารย์ จึงทรงรับงานเป็นอาจารย์พิเศษสอนภาษาฝรั่งเศส ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงสอนวิชาสนทนาภาษาฝรั่งเศส วิชาอารยธรรมฝรั่งเศส และวิชาวรรณคดีฝรั่งเศส

นอกจากนี้ ยังทรงรับเป็นอาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยทรงเป็นผู้อำนวยการภาษาต่างประเทศ กับหัวหน้าสาขาวิชาภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส ทรงจัดทำหลักสูตรปริญญาตรีภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศสจนสำเร็จ ใน พ.ศ. ๒๕๑๖ อย่างไรก็ดี เนื่องจากพระภารกิจด้านอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นตามลำดับในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ จึงทรงลาออกจากราชการประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ยังคงเสด็จเป็นองค์บรรยายพิเศษตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศ

ต่อมา เมื่อทรงทราบว่าคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต ปัตตานี ขาดแคลนอาจารย์ เพราะอยู่ในจังหวัดห่างไกล มีปัญหาด้านความปลอดภัย ก็ได้พระราชทานพระเมตตาเสด็จสอนวิชาภาษาฝรั่งเศส โดยประทับอยู่ในวิทยาเขตปัตตานี เช่นเดียวกับอาจารย์อื่น ๆ

นอกจากจะพระราชทานพระอนุเคราะห์ แก่สถาบันการศึกษาอย่างสม่ำเสมอแล้ว สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ยังทรงงานด้านวิชาการอันมีคุณูปการ ต่อวงการศึกษาของไทยมากมาย อีกทั้งยังทรงให้ความสำคัญกับการศึกษา วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ตลอดจนสนพระทัยโครงการจัดส่งเยาวชนไทยไปร่วมแข่งขันโอลิมปิกวิชาการ ทั้งคณิตศาสตร์, ฟิสิกส์, เคมี, คอมพิวเตอร์ และชีววิทยา โดยพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์ และเงินกองทุนสมเด็จพระเจ้าเพื่อช่วยเหลือเยาวชนไทย จนสามารถนำเหรียญรางวัลกลับมาถวาย สร้างเกียรติประวัติแก่ประเทศชาติ ขณะเดียวกัน ยังทรงมีพระกรุณาธิคุณเป็นองค์นายกิตติมศักดิ์ และองค์อุปถัมภ์ของสมาคม มูลนิธิกองทุนเกี่ยวกับครู สตรี เด็กอ่อน และโรงเรียนหลายแห่ง พร้อมทั้งพระราชทานเงินทุนสำหรับสร้างโรงเรียน และเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนเสมอมา

ด้านการอ่านและการเขียน

ทรงสนพระทัย การอ่านและการเขียนมาแต่ทรงพระเยาว์ แม้ขณะทรงศึกษาชั้นประถมปีที่ ๑ - ๓ ที่โรงเรียนราชินี ได้ทรงอ่านหนังสือภาษาไทยเท่าที่จะทรงหาได้ แต่ในเวลานั้นหนังสือสำหรับเด็กยังมีน้อย จึงทรงอ่านหนังสือพิมพ์แทน เมื่อทรงเจริญพระชนมายุก็สนพระทัยหนังสือด้านวรรณคดี, ภาษาศาสตร์, ศิลปวัฒนธรรม, โบราณคดี, ประวัติศาสตร์ และวิทยาศาสตร์

ในด้านการเขียน ขณะพระชนมายุราว ๙ พรรษา ได้ทรงชวนพระสหายในวังสระปทุมเขียนเรื่องและออกวารสาร รื่นรมย์ ต่อมาสมเด็จพระบรมราชชนนี ได้ทรงสนับสนุนให้ทรงอ่านนิทานภาษาอังกฤษแล้วเรียบเรียงเรื่องที่ทรงอ่าน ภายหลังได้จัดพิมพ์ในชื่อเรื่อง นิทานสำหรับเด็ก แจกในงานวันคล้ายวันประสูติในสมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ความสามารถด้านการนิพนธ์เป็นที่ประจักษ์จากผลงานมากมาย อันประกอบด้วย พระนิพนธ์เกี่ยวกับพระราชวงศ์ ๑๑ เรื่อง, พระนิพนธ์แปล ๓ เรื่อง, พระนิพนธ์สารคดีเชิงท่องเที่ยว ๑๐ เรื่อง และพระนิพนธ์บทความเชิงวิชาการ ๑ เรื่อง

ศิลปวัฒนธรรม

ทรงสนับสนุนศิลปะและการแสดงทางวัฒนธรรมต่างๆ ทั้งของไทยและต่างประเทศ ทั้งยังทรงเป็นแบบอย่างให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม โดยโปรดเสด็จเยือนสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์, โบราณคดี, พิพิธภัณฑ และแหล่งท่องเที่ยว บ่อยครั้งจะทรงแนะนำเรื่องที่น่าสนใจอยู่เนืองๆ อาทิ ทรงแนะนำให้เจ้าหน้าที่เตรียม พร้อมทั้งจะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และลักษณะของสถานที่แต่ละแห่งอยู่เสมอ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ยังพอพระทัยที่จะเผื่อแผ่สิ่งที่ทรงรู้เห็นแก่ผู้อื่น ทรงใช้กล้องบันทึกภาพที่ทรงสนพระทัยด้วยพระองค์เอง แล้วทรงนำภาพฝัพระหัตถ์มาจัดทำ เป็นพระนิพนธ์เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ทั้งในรูปของหนังสือ และวีดิทัศน์ ทรงเป็นครูผู้ชี้นำประชาชนให้เห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย และมรดกโลกเสมอมา

ด้านการแพทย์และสาธารณสุข

จากการตามเสด็จสมเด็จพระบรมราชชนนี ไปทรงเยี่ยมเยียนและพระราชทานความช่วยเหลือแก่ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกล โดยเฉพาะในด้านสุขอนามัย ตลอดจนทรงส่งเสริมการพัฒนาการรักษาพยาบาลโรคต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ทรงสืบทอดพระราชปณิธานด้านการแพทย์และสาธารณสุขจากสมเด็จพระบรมราชชนนีอย่างแน่วแน่ โดยทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ ของโรงพยาบาลหลายแห่ง รวมถึงมูลนิธิการแพทย์ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้ ไม่ว่าจะเป็น มูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทย, มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม, มูลนิธิเด็กโรค หัวใจ, มูลนิธิขาเทียม รวมถึงกองทุนสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อพัฒนาการพยาบาล และมูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ตลอดเวลาที่เสด็จปฏิบัติพระกรณียกิจ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ทรงสังเกตความเป็นอยู่ของราษฎร ทรงสอบถามปัญหา และทรงแนะนำให้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องเพื่อป้องกันโรคภัย ทั้งยังทรงมีพระประสงค์ให้เด็กด้อยโอกาสมีพัฒนาการ ทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้ประเทศไทยมีประชากรที่มีคุณภาพ ขณะเดียวกัน พระองค์ยังทรงตระหนักถึงปัญหาในชุมชนแออัด ได้เสด็จเยี่ยมชุมชนแออัดหลายแห่งในกรุงเทพฯ เป็นการส่วนพระองค์ เพื่อกระตุ้นให้ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง สนใจดูแลและพัฒนาชุมชนนั้น ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

สมดังกับที่ทรงเป็น “รุ่งงาม”
เหน็ดเหนื่อยเพื่อปวงประชาราษฎร์

แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ทรงอุทิศพระองค์อย่างมิรู้

บรรณาธิการ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand